

Notat 2002–27

Reindrift

– omlegging av tilskudd til driftsenheter og tamreinlag

Viil Søyland

Tittel	Reindrift – omlegging av tilskudd til driftsenheter og tam-reinlag
Forfatter	Viil Søyland
Prosjekt	Økonomiske virkemidler i reindriftspolitikken – forprosjekt 2002 (A867)
Utgiver	Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF)
Utgiversted	Oslo
Utgivelsesår	2002
Antall sider	30
ISBN	82-7077-473-1
ISSN	0805-9691
Emneord	reindrift, tilskudd, virkemidler, omlegging, driftsenheter, reindriftsavtalen, reindriftspolitik

---

Litt om NILF

- Forskning og utredning angående landbrukspolitik, matvaresektor og -marked, foretaksøkonomi, nærings- og bygdeutvikling.
- Utarbeider nærings- og foretaksøkonomisk dokumentasjon innen landbruket; dette omfatter bl.a. sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket og de årlige driftsgranskingene i jord- og skogbruk.
- Gir ut rapporter fra forskning og utredning. Utvikler hjelpemidler for driftsplanlegging og regnskapsføring.
- Finansieres over Landbruksdepartementets budsjett, Norges forskningsråd og gjennom oppdrag for offentlig og privat sektor.
- Hovedkontor i Oslo og distriktskontor i Bergen, Trondheim og Bodø.

Forord

NILF fikk våren 2002 i oppdrag å gjennomgå ordningene med tilskudd til driftsenheter og tamreinlag. Gjennomgangen skulle ta sikte på å foreslå omlegginger som gjør at ordningene i større grad stimulerer til en reindrift som har markedsrettet produksjon og verdiskaping som mål. Mandatet for prosjektet ble utarbeidet av partene i Reindriftsoppgjøret og er gjengitt i sluttprotokoll fra reindriftsforhandlingene 2002, datert 22. mars 2002.

Dette notatet er resultat av et forprosjekt, som skal overleveres avtalepartene 25. mai 2002. Avtalepartene skal deretter drøfte notatet og treffe vedtak om videre prosess. Forprosjektet er finansiert med midler fra Landbruksdepartementet.

Det har i arbeidet med forprosjektet blitt avholdt møte med Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL), Landbruksdepartementet og Reindriftsforvaltningen i Alta. Vi ønsker å takke for interessante og svært nyttige møter. Reindriftsadministrasjonen i Alta har også gitt oss tilgang til nødvendige data.

Viil Søyland har vært prosjektleder og har utarbeidet notatet i samarbeid med undertegnede. Anne Bente Ellevold har ferdigstilt notatet for trykking.

Leif Forsell

Oslo, 24. mai 2002

Innhold

1	INNLEDNING.....	1
1.1	Mandat for prosjektet	1
1.2	Notatets struktur	2
2	BAKGRUNN.....	3
2.1	Målene i reindriftspolitikken	3
2.2	Lovbaserte virkemidler	4
2.2.1	Reindriftsloven.....	4
2.3	Reindrifftsavtalen og de økonomiske virkemidlene	5
2.3.1	Hovedavtalen og reindrifftsforhandlingene	5
2.3.2	Reindrifftsavtalen	5
2.4	Tilskudd til driftsenheter og tamreinlag	6
2.4.1	Produksjonstilskudd.....	6
2.4.2	Kalveslaktetilskudd.....	6
2.4.3	Tidligslaktetilskudd.....	6
2.4.4	Driftstilskudd	6
3	FORSLAG TIL ENDRINGER.....	7
3.1	Reindrifftsfradrag	7
3.2	Tilskudd til driftsenheter og tamreinlag	9
3.3	Pristilskudd/produksjonspremie	10
3.3.1	Innledning	10
3.3.2	Forslag.....	10
3.3.3	Beregningsgrunnlag	12
3.4	Driftstilskudd.....	14
3.5	Kalveslaktetilskudd	16
3.6	Tidligslaktetilskudd.....	17
3.7	Oppsummering	18
4	REFUSJONSORDNINGER.....	21
4.1	Kompensasjon for bortfall av refusjon av bensinavgift og avgift på snøscooter.....	21
4.2	Ny refusjonsordning?	22
4.3	Dagens avgifter	23
4.3.1	Motorvognavgift	23
4.3.2	Toll.....	23
4.3.3	Bensinavgift.....	23
4.3.4	Merverdiavgift	23
4.4	Beregninger	24
5	VIDERE ARBEID I HOVEDPROSJEKTET	27
5.1	RUF og utviklingsmidler over Sametinget.....	27
5.2	Forhold i Sverige og Finland.....	27
5.3	Fordelingseffekter	27
	LITTERATUR	29

1 Innledning

1.1 Mandat for prosjektet

Partene ble i reindrifftsoppgjøret i 2002 enige om at tilskuddene over reindrifftsavtalen rettet mot driftsenheter og tamreinlag skulle gjennomgås, og at de bør utformes på en måte som i størst mulig grad stimulerer til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping.

I Sluttprotokoll fra reindrifftsforhandlingene i 2002 heter det at «*Norsk Institutt for Landbruksøkonomisk Forskning (NILF) har fått som oppdrag å gjennomgå ordningene med tilskudd til driftsenheter og tamreinlag. Gjennomgangen skal ta sikte på å foreslå omlegginger som gjøre at ordningene i større grad stimulerer til en reindrift som har markedsrettet produksjon og verdiskaping som mål, samtidig som grunnleggende krav til forsvarlig inntektsfordeling ivaretas. Videre skal NILF gjennomgå forhold omkring refusjon av bensinavgift og fritak/refusjon av toll og engagsavgift på snøscooter, herunder hvor stor andel refusjonen utgjør av reindrifftsavtalens ramme, forslag til refusjonens størrelse og hvordan denne skal administreres i framtiden. Utredningen kan også vurdere behovet for virkemidler utenom eksisterende ordninger for å ivareta disse målene. NILFs arbeid skal skje i nært samarbeid med Reindrifftsforvaltningen som forutsetter å stille det aktuelle grunnlagsmaterialet for utredningen til disposisjon og bidra med beregninger. NILF skal arbeide i nær kontakt med avtalepartene for drøftinger og innspill.*» (Landbruksdepartementet 2002a).

Fristen for foreløpig rapport (forprosjekt) er satt til 25. mai 2002. Med bakgrunn i denne rapporten diskuterer partene den videre prosessen.

1.2 Notatets struktur

Notatet består i alt av fem kapitler. Kapittel en og to omfatter rammebetingelsene for prosjektet, dvs. prosjektets mandat og nødvendig bakgrunnsmateriale, som målene i reindriftspolitikken, eksisterende virkemidler og en kort presentasjon av reindriftsavtalesystemet. I kapittel tre presenteres forslag til endringer i tilskudd til driftsenheter og tamreinlag, mens kapittel fire omhandler refusjon av toll og avgifter knyttet til kjøp og bruk av snøscooter. I kapittel fem skisserer vi aktuelle temaer for videre arbeid med hovedprosjektet.

Det bør presiseres at dette notatet kun er resultat av et forprosjekt, noe som gjør at beskrivelser og forslag er noe korte i formen. Hovedprosjektet vil resultere i en rapport som er mer fyldig i beskrivelsene, og som omhandler flere tema.

2 Bakgrunn

Dette kapitlet tar for seg ulike tema som har vært sentrale for arbeidet med dette notatet og som er viktige for forståelsen av resten av notatet. Først tar vi for oss målene i reindriftspolitikken, før vi kommer inn på de ulike virkemidlene, både juridiske og økonomiske. Ordningene under tilskudd til driftsenheter og tamreinlag behandles spesielt.

2.1 Målene i reindriftspolitikken

Målene i reindriftspolitikken er skissert i St.meld. nr. 28 (1991–92) «En bærekraftig reindrift» og i Stortingets behandling av denne, Innst. S. nr. 167 (1991–92).

Flertallet i landbrukskomiteen ser det som naturlig at reindriftspolitikken settes i en generell samepolitisk og samfunnspolitisk ramme. Videre heter det at reindriftspolitikken fører med seg kulturelle, økonomiske og praktiske konsekvenser for den samiske befolkningen, i alle deler av landet.

I innstillingen pekes det spesielt på at målet om en bærekraftig reindrift oppnås gjennom følgende punkter/mål:

- Økologisk bærekraft
- Økonomisk bærekraft
- Kulturell bærekraft

I meldinga pekes det på at disse målene er avhengige av hverandre og må ses i sammenheng. Økologisk bærekraft er knyttet til en bærekraftig utnyttelse av beiteressurserne, noe som betinger et balansert beiteuttak, samt driftsmønster og driftsmetoder som er tilpasset naturgrunnlaget. Økonomisk sett mener flertallet i komiteen at en må sikre en forsvarlig inntekts- og velferdsutvikling for utøverne. Produksjonen må videre ha en kvalitet som oppfyller krav markedet stiller. Økonomisk bærekraft forutsetter, ifølge meldingen, videre at det stilles krav til produktivitet, inntjeningsevne, kostnadseffektivitet, inntektsnivå og inntektsfordeling. I tillegg stiller det krav til at det er et rimelig forhold mellom næringens ressursgrunnlag og det antall mennesker som kan finne inntekts- og sysselsettingsmuligheter i næringen, med de inntekts- og markedsmuligheter

som er til stede. Videre pekes det på at en bedre utnytting av verdiskapingspotensialet er sentralt og at produksjons må ha en kvalitet som er tilpasset markedsmulighetene.

Kulturell bærekraft henger, i henhold til innstillingen, sammen med at reindriften er av avgjørende betydning for bevaring og utvikling av samisk bosetting, kultur og språk. Her slutter Stortinget seg til at kulturell bærekraft innebærer at man må sikre stabil systemsetting og inntekt i næringen. Forholdet gjelder spesielt i de sør-samiske områdene med en spredt og tallmessig liten samisk befolkning.

2.2 Lovbaserte virkemidler

Reindriftnæringen reguleres av lov av 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift. Ved siden av reindriftsloven er reindrift som samisk særrett forankret i Grunnlovens § 110a, der det heter:

«Det paaligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og udvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv.»

I tillegg har Norge gjennom ILO-konvensjon nr. 169 om urbefolkninger og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter forpliktet seg til å verne det materielle grunnlaget for samisk kultur og gi den aktiv støtte og utviklingsmuligheter.

2.2.1 Reindriftsloven

Reindriftsloven av 1978 gir rammer for de juridiske virkemidlene knyttet til reindrift i Norge. Formålet med loven, som er formulert i § 1, er å legge forholdene til rette for en økologisk bærekraftig utnytting av beiteressursene, til gagn for reindriftsforvaltningen og samfunnet for øvrig. Videre pekes det på at næringen bør gi grunnlag for trygge økonomiske og sosiale kår for dem som har reindrift som yrke, samtidig som deres rettigheter sikres. Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur, i samsvar med Grunnloven § 110 og folkerettslike regler om urbefolkninger og minoriteter. Innenfor disse formålene skal loven fastsette rammer for reindriftsutøvernes rettigheter og plikter, regulere forhold til andre næringer og samfunnsinteresser, så langt det er nødvendig regulere det innbyrdes forholdet mellom reindriftsutøvere og skape grunnlag for en hensiktsmessig organisering og administrasjon.

Ved en revisjon av reindriftsloven i 1996 ble det av Stortinget vedtatt endringer som blant annet gjorde det mulig å knytte økonomiske og lovbaserte virkemidler sammen i et mer helhetlig virkemiddelsystem for å tilpasse beitetrykket og samtidig redusere miljøproblemene knyttet til beiting (Økonomisk utvalg 2001). Ved denne behandlingen ble imidlertid bestemmelsene som omhandler styring og forvaltning av reindriften samt regulering av interne forhold i næringen, viet lite oppmerksomhet. På bakgrunn av dette ble det 5. november 1998 nedsatt et reindriftslovutvalg. Utvalget hadde som mandat å gå i gjennom reindriftsloven med sikte på å endringer i de bestemmelse som gjelder styring og forvaltning av reindriften og de interne forhold i reindriften, herunder den enkelte reineiernes rettsstilling (Landbruksdepartementet 2001). Utvalget overleverte sin innstilling, NOU 2001:35 «Forslag til endringer i reindriftsloven», til Landbruksministeren 15. mars 2001. Innstillingen er etter dette sendt på en bred høring, med frist 15. august 2002.

2.3 Reindrifftsavtalen og de økonomiske virkemidlene

2.3.1 Hovedavtalen og reindrifftsforhandlingene

Nåværende hovedavtale for reindrift, som ble godkjent av Stortinget 26. februar 1993, regulerer forhandlingene mellom Staten og Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL). I avtalen heter det at partene skal føre forhandlinger om en løpende reindriftavtale med tiltak som tar sikte på en utvikling av reindrifftsnaeringen i samsvar med de til enhver tid vedtatte politiske mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken. Tiltakene skal omfatte økonomiske virkemidler, men partene skal også kunne kreve forhandlinger om faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for en utvikling av naeringen mot de mål som er fastsatt for reindrifftspolitikken.

Reindrifftsforhandlingene gjennomføres hvert år, og perioden for reindrifftsavtalen starter 1. juli. Forhandlingene skal ta utgangspunkt i en felles forståelse av naeringens økonomiske situasjon. Til å forestå denne beskrivelsen oppnevnes det et Økonomisk utvalg for reindriften, som hvert år utarbeider totalregnskapet for reindriften.

2.3.2 Reindrifftsavtalen

Reindrifftsavtalen er ved siden av reindrifftsloven det viktigste operative redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. I forhandlingene, mellom NRL og Staten ved Landbruksdepartementet, drøftes de sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i reindriften (Landbruksdepartementet 2002a).

Spesielt reintallstilpasningen i Finnmark, men også reintalls- og inntektsfordeling, har stått sentralt når man har drøftet innretning av de økonomiske virkemidlene over reindrifftsavtalen på 1990-tallet. De økonomiske virkemidlene har imidlertid ikke hatt ønsket effekt over reintallstilpasningen fordi dette er frivillige ordninger som den enkelte reindrifftsutøver, ut i fra sine vurderinger og forutsetninger, velger om han vil forholde seg til eller ikke. Omleggingen av de økonomiske virkemidlene er gjort med sikte på beite- og reintallsproblematikken, ved virkemidler som utslakting og kalveslaktetilskudd. Man har imidlertid sett at denne problematikken ikke kan løses ved hjelp av økonomiske virkemidler alene. Partene i reindrifftsoppgjøret forsøkte i årene 1999–2001 heller å arbeide for en bedre samordning av de økonomiske og de lovbaserte virkemidlene for å løse reintallproblematikken.

Reindrifftsavtalen for 2002–003 har en ramme på 103 mill. kroner over statsbudsjettets kapittel 1151. Avtalens ramme er fordelt på følgende underpostene:

- Reindrifftsens utviklingsfond (RUF)
- Organisasjonstilskudd
- Direkte tilskudd
- Velferdsordninger

Underpostene RUF og direkte tilskudd er de største postene, med ramme for produksjonssesongen 2002/2003 på hhv. 45,9 og 49,7 mill. kroner.

Vi vil nedenfor komme nærmere inn på ordningene under underposten direkte tilskudd, da det er her vi finner tilskudd til driftsenheter og tamreinlag som er de ordningene vi ser spesielt på i dette notatet.

2.4 Tilskudd til driftsenheter og tamreinlag

Underposten direkte tilskudd er delt opp i seks ulike ordninger. Disse er produksjonstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd, driftstilskudd, ektefelletilskudd, distriktstilskudd og frakttilskudd. Ordningene som faller inn under samlebetegnelsen tilskudd til driftsenheter og tamreinlag er produksjonstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd, driftstilskudd og ektefelletilskudd. Disse kommer vi nærmere inn på nedenfor, samt at det er disse ordningene vi foreslår endringer for i kapittel tre. Vurdering av distriktstilskudd og frakttilskuddet ligger utenfor mandatet til dette prosjektet.

For å oppnå tilskudd under forskriften om tilskudd til driftsenheter og tamreinlag må en rekke generelle vilkår oppfylles. Driftsenheten må blant annet oppfylle minstekrav til produksjon på 800 kg¹ dokumentert slakteuttak. Det er også krav om høyeste reintall per driftsenhet, som er satt til 600 rein per driftsenhet, eventuelt under fastsatt høyeste reintall.

2.4.1 Produksjonstilskudd

Det ble i reindriftsforhandlingene for avtaleperioden 2002/2003 satt av 23,6 mill. kroner til ordningen med produksjonstilskudd. Satsene ble oppretthold med 50 000 kroner både i produksjonstilskudd og ektefelletilskudd. I tillegg til de generelle kravene, må man for å motta dette tilskuddet oppfylle produktivitetskrav, som er satt til hhv. 11,5 kilo per rein i vårflokk, for driftsenheter i Sør-Trøndelag/Hedmark, Nord-Trøndelag og tamreinlagene, og 7 kilo per rein i vårflokk for driftsenheter i Vest- og Øst-Finnmark. Ordningen gjelder ikke for driftsenheter i Troms og Nordland.

2.4.2 Kalveslaktetilskudd

Kalveslaktetilskuddet utbetales kun til driftsenheter som har oppnådd produksjonstilskudd. Satsen for tilskuddet er 225 kroner per kalv og det er avsatt 5 mill. kroner til ordningen i avtaleperioden 2002/2003. Dette er den eneste ordningen over reindriftsavtalen som har vært med fra avtalen ble opprettet. Kalveslaktetilskuddet gjelder for alle reinbeiteområder bortsett fra Nordland og Troms.

2.4.3 Tidligslaktetilskudd

Tidligslaktetilskuddet gjelder kun for driftsenheter i Finnmark, som også har oppnådd produksjonstilskudd. Det gis tidligslaktetilskudd for rein som tas ut til slaktedyr innenfor eget sommerbeitedistrikt og innenfor lovlig beitetid. Tidligslakttilskuddet utgjør 10 kroner per kg slakt ved slakting foretatt av registrerte slakteribedrifter eller andre aktører som foretar rapportering av slaktet rein. Det er satt et tak på tilskuddet med 30 000 kroner per driftsenhet. Tilskuddet innvilges i tillegg til eventuelt kalveslakte-tilskudd. Formålet med tidligslaktetilskuddet er å redusere belastningen på lavbeite-områdene. Det er satt av 1,5 mill. kroner til ordningen i avtaleperioden 2002/2003.

2.4.4 Driftstilskudd

Ordningen med driftstilskudd gjelder kun for driftsenheter i Troms og Nordland. På grunn av de mange spesielle forhold i reindriften i disse områdene har man her innført en ordning med et flatt tilskudd på 80 000 kroner per driftsenhet. Det er satt av 5,6 mill. kroner til ordningen i 2002/2003. Det er ikke knyttet produktivitetskrav til driftstilskuddet, men for å oppnå dette tilskuddet må driftsenheten slakte minst 80 prosent av det totale antall slaktedyr innen 31. januar inneværende driftsår. Ellers gjelder de generelle kravene for tilskudd til driftsenheter og tamreinlag.

---

¹ For Nordland og Troms er dette minstekravet 1200 kg.

3 Forslag til endringer

Tilskudd til driftsenheter og tamreinlag består i dag av produksjonstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd og driftstilskudd. Vi vil i dette kapitlet ta for oss de ulike ordningene og presentere forslag til endringer. De største endringene foreslås for produksjonstilskudd/driftstilskudd, mens tidligslaktetilskuddet og kalveslaktetilskuddet ikke er behandlet like inngående. Dersom der er behov for det, vil disse bli behandlet ytterligere i hovedprosjektet.

I tillegg til vurdering av dagens tilskuddsordninger presenterer vi i dette kapitlet *for-slag til innføring av skattefradrag i reindriften*. Vi ser dette som et inntektsvirkemiddel som bør ligge i bunnen, og starter derfor presentasjonen av forslag til endringer med forslag om et eget reindriftsfradrag.

3.1 Reindriftsfradrag

Reindriften har per i dag ikke noe særskilt skattefradrag, slik som jordbruket og fiskeriene. NILF ser det som rimelig at reindriften får samme skatteforhold som andre primærnæringer² i Norge og foreslår at reindriften får samme skatteordning som jordbruket. Næringskomiteen på Stortinget uttalte i forbindelse med opprettelsen av jordbruksfradraget at det er en ordning som stiller krav til en aktivitet på bruket, som tar sikte på overskudd. Dette vil også gjelde for reindriften, og skattefradraget vil kunne gi insentiv til å øke verdiskaping og næringsinntekt fra reindriften. Dette er i tråd med mandatet til dette prosjektet, der det heter at NILF skal foreslå omlegginger som gjør at ordningene i størst mulig grad stimulerer til en reindrift som har markedsrettet produksjon og verdiskaping som mål. Reindriftsfradrag vil fungere som et supplement til andre ordninger over reindriftsavtalen og vil videre være et viktig bidrag til en helhetlig reindriftpolitikk, der verdiskaping står sentralt.

Norsk jordbruk har per i dag et fradrag i positiv næringsinntekt på 36 000 kroner, noe som gir en skattefordel på om lag 10 000 kroner, ved full uttelling. Videre ble det i forbindelse med årets jordbruksoppgjør foreslått et prosentvis fradrag for inntekt mellom

---

² Skogbruket har ikke tilsvarende skatteordning som jordbruket og fiskeriene.

36 000 og 155 000 / 250 000 kroner³. Staten foreslo i forbindelse med årets jordbruksforhandlinger en prosentsats på 16 (opp til næringsinntekt på 155 000 kroner), mens bondeorganisasjonene foreslo et prosentvis fradrag på 22 prosent (opp til næringsinntekt på 250 000 kroner). Inntil endelig utforming er fastlagt i forbindelse med statsbudsjettet for 2003, har partene i jordbruksoppgjøret (Staten og Norges Bondelag) lagt til grunn Statens forslag, med 16 prosent skattetrekk for næringsinntekt mellom 36 000 og 155 000 kroner⁴. Full effekt av Statens forslag, med et fradrag på 16 prosent, ved positiv næringsinntekt på 155 000 kroner eller mer, vil være en skatteeffekt på om lag 15 300 kroner, medregnet effekten av nåværende fradrag på 36 000 kroner.

En skatteordning for reindriften bør og vil måtte rettes inn mot alle reineiere med inntekt fra reindriften (ikke kun driftsenheter). Et fradrag på 36 000 kroner vil ha størst effekt for reineiere med positiv næringsinntekt på 36 000 kroner eller mer. Skattefradraget vil ha mindre effekt på de aller minste enhetene og/eller de enhetene som har en svært lav næringsinntekt. Skattefradraget, slik det er utformet for jordbruket, gis per oppgaveenhet, dvs at personer som deler næringsinntekt fra samme næringsoppgave skal kunne dele fradraget mellom seg.

Fradraget på 36 000 kroner kan ikke settes høyere enn næringsinntekten fra jordbruket, slik at dersom jordbruksinntekten er lavere enn 36 000 kroner, vil inntektsfradraget blir redusert tilsvarende. Fradraget har liten eller ingen virkning for skatteyttere med lav jordbruksinntekt og lav inntekt generelt. Dette skyldes at det er andre, mer generelle, fradrag, som skal trekkes fra inntekten først. Personfradraget var for inntektsåret 2000 satt til hhv 27 700 og 55 400 kroner for skatteklasse 1 og 2. Dette gjelder for alle personlige skatteyttere. For vanlig lønnsinntekt skal det trekkes minste-fradrag, som utgjør 22 prosent av brutto lønnsinntekt, med minimum og maksimum på hhv. 4 000 og 36 600 kroner (for inntektsåret 2000).

I tillegg til personfradraget gis det for personlige skatteyttere i Finnmark og Nord-Troms et særskilt inntektsfradrag på henholdsvis 15 000 og 30 000 kroner i skatteklasse 1 og 2. Andre fradrag man må regne med er fradrag knyttet til renteutgifter (Andersen 2000).

Samlet betyr dette at en selvstendig næringsdrivende i Finnmark eller Nord-Troms må ha en samlet inntekt på om lag 78 000 kroner og minimum inntekt fra reindriften på 36 000 kroner for å få full effekt av et bunnfradrag på 36 000 kroner i reindriften. Da er ikke eventuelle renteutgifter regnet med.

Den totale budsjettmessige effekten av et fradrag på 36 000 kroner i reindriften vil ligge på om lag 4,7 mill. kroner. Et fradrag på 16 prosent for driftsenheter med inntekt opp til 155 000 kroner, vil gi en samlet effekt på om lag 1,2 mill. kroner. Disse beregningene er basert på næringsinntekt per driftsenhet for 2000.

Ifølge datamateriale fra Reindriftsforvaltningen og næringsoppgaver fra reindriften har 77 prosent av driftsenhetene en næringsinntekt på over 36 000 kroner, dvs. at 77 prosent av driftsenheten i utgangspunktet får full effekt av et bunnfradrag på 36 000 kroner. Det er imidlertid slik at en del driftsenheter har en samlet inntekt på mindre enn 42 700 kroner, som er summen av personfradrag (27 700 kroner) og særskilt fradrag for Finnmark og Nord-Troms (15 000 kroner). Det dreier seg om i underkant av 50 driftsenheter. Disse enhetene får dermed ingen reell effekt av reindriftsfradraget på

---

³ Det understrekes imidlertid fra staten sin side at skatt ikke er forhandlingstema. Statens tilbud tar regjeringens beslutning om en utvidet skatteordning som et premiss forhandlingene om en ny jordbruksavtale skal bygge på (Landbruksdepartementet 2002b).

⁴ Endelig utforming av jordbruksfradraget fastlegges først i forbindelse med statsbudsjettet for 2003. Det heter imidlertid i Sluttprotokoll fra forhandlingsmøte 21. mai 2002 (Landbruksdepartementet 2002c) at Regjeringen vil foreslå at den utvidede skatteordningen vil innføres med halv virkning for inntektsåret 2002, og full virkning i 2003.

36 000 kroner. 85 prosent av disse enhetene befinner seg i Vest-Finnmark og Karasjok. Videre er det om lag 100 enheter som får redusert effekt av et bunnfradrag på 36 000 kroner, da de har en samlet inntekt på under 78 700 kroner (personfradrag, særskilt fradrag og reindrifftsfradrag)⁵. 83 prosent av disse driftsenhetene befinner seg i Vest-Finnmark og Karasjok. Fradrag knyttet til renteutgifter er ikke regnet med her. Når det gjelder fradraget på 16 prosent for næringsinntekt mellom 36 000 og 155 000 kroner, vil også dette avhenge av enhetens totale inntekt. Ifølge datamaterialet fra Reindrifftsforvaltningen har om lag 30 prosent av driftsenhetene som er registrert her en inntekt på over 155 000 kroner, dvs at 30 prosent av dagens driftsenheter i utgangspunktet vil kunne få full effekt av det samlede inntektsfradraget, dvs en effekt på 15 300 kroner. Det samme gjelder imidlertid her, at enheten må ha en samlet inntekt på over 155 000 kroner for å få full effekt av fradraget, på grunn av de andre fradragene man er berettiget.

Den reelle effekten av et inntektsfradrag for reindriften vil være vanskelig å anslå nøyaktig. En av grunnene til dette er at fradraget må gis til alle næringsutøvere i reindriften, dvs alle reindrifftsenheter som er registrert i merverdiavgiftsregisteret⁶. Antall næringsdrivende i reindriften som får rett til dette fradraget, vil dermed bli noe høyere enn antallet driftsenheter.

Det er også grunn til å tro at den reduserte effekten av fradraget, som beskrevet ovenfor, ikke vil bli like stor som antatt, da fradraget vil kunne gi insentiv til å registrere mer av inntekten fra reindriften.

NILF legger til grunn at forslagene i prosjektet ikke skal føre til at man må gå utover de økonomiske rammene for tilskudd til driftsenheter og tamreinlag. Vi har følgelig lagt til grunn at midler til reindrifftsfradraget må hentes fra den totale rammen til reindrifftsavtalen, og trekkes fra midlene som i dag går til driftsenheter og tamreinlag spesielt. *Det bør imidlertid vurderes om ikke skattepakken bør finansieres utenom reindrifftsavtalen*. ~~Ordningen bør~~ innføres så raskt som mulig, fortrinnsvis med virkning fra 1. juli 2002.

3.2 Tilskudd til driftsenheter og tamreinlag

Det fremgår av mandatet til dette prosjektet at «gjennomgangen skal ta sikte på å foreslå omlegginger som gjør at ordningene i størst mulig grad stimulerer til en reindrift som har markedsrettet produksjon og verdiskaping som mål, samtidig som grunnleggende krav til forsvarlig inntektsfordeling ivaretas» (Reindrifftsavtalen 2002).

Tilskuddet bør derfor rettes mer direkte inn mot verdiskaping, produksjon og omsetning. Størrelsen på en ordning som tilsvarer dagens produksjonstilskudd og driftstilskudd, med et flatt tilskudd per driftsenhet, bør reduseres betraktelig, men ikke avvikles fullstendig. Grunnen til at en form for produksjonstilskudd eller driftstilskudd bør opprettholdes er at en forsvarlig inntektsfordeling både i følge mandatet og reindrifftspolitikken, skal ivaretas. Et direkte tilskudd bør kunne utformes slik at det både ivaretar fordeling mellom reinbeiteområder og mellom driftsenhetene. Vi kommer nærmere tilbake til hvordan et direktetilskudd bør utformes nedenfor. Først vil vi presentere forslag til nytt tilskudd rettet mot produksjon og omsetning.

---

⁵ Vi anslår redusert effekt av fradraget til om lag 250 000 kroner for de enhetene som ikke vil fått noen effekt av reindrifftsfradraget i 2000. Den totale effekten av at om lag 100 enheter får redusert effekt av fradraget anslår vi til 500 000 kroner, 2000.

⁶ For å registrere seg i merverdiavgiftsregisteret må vedkommende ha næringsvirksomhet med en samlet omsetning fra denne virksomheten på minimum 30 000 kroner siste 12 måneder. Registrering i merverdiavgiftsregisteret gir plikt til å betale inn moms av solgte varer og rett til å trekke fra moms på driftsmidler.

3.3 Pristilskudd/produksjonspremie

3.3.1 Innledning

NRL foreslår i sitt krav til reindriftsforhandlingene i 2002 en omlegging av tilskudd til driftsenheter og tamreinlag (NRL 2002). Forlaget til omlegging kom fra Kautokeino flyttsamelag, som peker på at virkemidlene bør innrettes slik at arbeidsinnsats, produksjon og videreforedling premieres. En slik innretning av virkemidlene vil rette fokus mot økt verdiskaping og inntjening i næringens egen produksjon. Kautokeino flyttsamelag foreslår konkret at «produksjonstilskuddet endres slik at tilskuddet beregnes i forhold til faktisk omsetningsverdi av reinkjøttet og biprodukter fra rein til den enkelte reineier», ved å innføre et «tilskudd for hver krone omsatt kjøtt og andre biprodukter (råvarer) fra rein». Det foreslås videre en sats på 1,25 kroner for omsetning inntil kroner 40 000 (ekskl. mva.) og 0,25 kroner for omsetning som overstiger 40 000 kroner. Av krav foreslår Kautokeino flyttsamelag at man for å være tilskuddsberettiget må ha en omsetning på minst 30 000 kroner og en produktivitet på minst 5 kilo per rein i vårflokk (Kautokeino flyttsamelag 2002). I henhold til dette forslaget skal hele rammen til dagens produksjonstilskudd og driftstilskudd overføres til det nye tilskuddet.

NRL peker i sitt forslag til reindriftsforhandlingene på at denne omleggingen først bør gjennomføres som en prøveordning. I et møte NILF hadde med NRL den 3. mai 2002 kom det frem at NRL ønsker at denne prøveordningen kun gjennomføres i Kautokeino og Varanger, det vil si at Karasjok og Polmak reinbeiteområder holdes utenfor, samt reinbeiteområdene vest og sør for Finnmark.

3.3.2 Forslag

NILF foreslår å innføre en produksjonspremie der driftsenheten får utbetalt et prosentvis tillegg, på basis av den totale verdien av kjøttproduksjon og biprodukter.

Tilskuddet bør utbetales på basis av næringsoppgavene. Alt salg av slaktedyr, kjøtt, videreforedledede kjøtt- og biprodukter, innmat, og lignende, *som oppgis i næringsoppgaven*, bør danne grunnlag for produksjonspremien. De mest nærliggende postene å anvende, i næringsoppgaven, er salg av slaktedyr og biprodukter til slakteri og oppkjøpere (næringsoppgavens post 302) og salg slaktedyr, kjøtt, innmat, skinn, bellinger og horn mv. (post 303)⁷. NILF ønsker å understreke at også salg av videreforedledede produkter bør kvalifiserer for produksjonspremien, for å stimulere til økt verdiskaping. *Det er viktig å poengtere at det kun er salg som er registrert i næringsoppgaven, dvs. oppgitt salg, som skal kvalifisere for produksjonspremien.* Privat bruk og omsetning som ikke er registrert/oppgitt kan ikke medregnet i grunnlaget for tilskuddet. Begrunnelsen for at privat forbruk ikke bør medregnes er at tilskudd beregnet på basis av dette er vanskelig å kontrollere, noe som vil forvanske en slik ordning.

Å basere tilskuddene på næringsoppgavene direkte vil gi en enkel og lett kontrollerbar ordning. Rutiner for utbetaling må utarbeides, slik at man får en så rask utbetaling som mulig, etter at næringsoppgavene foreligger. Det bør også vurderes om utbetalingene skal gjøres på basis av et gjennomsnitt over flere år, eller om det kun skal betales ut på bakgrunn av omsetning siste år.

Tilskudd utformet som en produksjonspremie vil være rettet mot verdiskaping og produksjon i reindriften, og vil gi insentiv til økt verdiskaping. Denne tilskuddsformen vil videre kunne gi insentiv til å øke omsetning ved å øke volum, ved å levere varer av høyere kvalitet og/eller ved å foredle varene ytterligere. Dette i motsetning til for eksempel et pristilskudd som kun gir insentiv til å levere mer råvare.

---

⁷ Dvs at salg av husflidsvarer (post 304) ikke faller inn under denne ordningen.

En ulempe med en produksjonspremieordning er at den kan forsterke uforutsigbarheten i økonomien ved at reindriftsutøverne får lite tilskudd de årene de produserer lite og mye tilskudd de årene de produserer mye⁸. NRL hevder imidlertid at «omleggingen vil gi mer kontroll over egen økonomi enn i dag, ved at reiene i dårlige år kan gjøre mer ut av produktene, gjøre mer selv, og slippe å slakte av produksjonsflokken for å få tilskudd» (NRL 2002). Ordningen med tilskudd til driftsenheter og tamreinlag, slik den er utformet i dag, kan også føre til at enkelte reindriftsutøvere får utbetalt mindre tilskudd i dårlig år, på grunn av at reiene ikke klarer å leve opp til produksjonskravene. Skjevheter mellom år kan, dersom partene ønsker det, utjevnes ved at produksjonspremien utbetales på basis av et gjennomsnitt over for eksempel tre år.

En produksjonspremie vil kunne distriktsdifferensieres. Da denne premien skal være en premiering av produksjon og verdiskaping kan det imidlertid hevdes at tilskuddet reint prinsipielt bør være likt over hele landet. En distriktsdifferensiering i produksjonspremien vil også gi en sterkere fordelingseffekt til fordel for de som produserer mest i de mest marginale områdene. En distriktsdifferensiering vil følgelig kun gi inntektsfordeling mellom distrikter, men ikke mellom driftsenheter. Av forenklingshensyn bør differensieringen knyttes til så få tilskudd som mulig. Det mest hensiktsmessige tilskuddet i så måte mener vi er et direkte tilskudd, utformet som et driftstilskudd.

Produksjonspremien foreslås gitt til driftsenheter⁹, jf ordningen med produksjonstilskudd i dag. Reiene som ikke er registrert som driftsenhet vil imidlertid kunne levere rein til slakt gjennom en driftsenhet, slik det gjøres i dag¹⁰. Begrunnelsen for at NILF anbefaler å betale ut tilskuddet kun til driftsenheter er at en utbetaling til alle reindriftsutøvere vil bety en utvanning av systemet, der samme pott vil måtte fordeles på flere utøvere. Å la tilskuddet gå til alle reiere som produserer vil også gi uoversiktlige fordelingseffekter. Å gå over til å basere utbetalingen av tilskudd på andre enheter enn de man forholder seg til i dagens reindriftpolitikk, vil være en endring av prinsipiell karakter, som også kan sies å ligge noe utenfor mandatet til prosjektet. Dette henger både sammen med at en slik endring vil gi ukjente effekter, men også at driftsenhet er et etablert og kjent begrep som også benyttes utenom reindriftsavtalen, som for eksempel reindriftsloven¹¹. Så lenge driftsenheten er den juridiske enheten etter reindriftsloven, vil det være riktig å knytte tilskuddene opp mot denne. Det vil imidlertid kunne bli endringer i dette, som følge av de forslagene som ligger inn i arbeidet med ny reindriftslov.

Kautokeino flyttsamelag foreslår i sitt utkast til produksjonspremie at man for å være tilskuddsberettiget må ha en produktivitet på minst 5 kilo per rein i vårflokk. NILF legger imidlertid til grunn at det *vil innebære en betydelig forenkling å gå bort i fra alle produksjons- og produktivetskrav*. Istedenfor å ha et krav, vil en produksjonspremie i seg selv gi en premie for å produsere, noe som vil kunne gi en forbedret produktivitet. De som produserer mottar tilskuddet, mens de som tidligere ikke fikk tilskudd fordi de

---

⁸ I praksis vil imidlertid ordningen fungere slik at tilskuddet betales ut året etter, slik at lav produksjon ett år vil føre til lav utbetaling av tilskudd året etter. Dette vil muligens utjevne effektene av ordningen noe.

⁹ Eventuelt siidaandel, dersom forslag til ny reindriftslov blir tatt til følge.

¹⁰ NILF mener primært at samtlige næringsoppgaver som leveres inn under en og samme driftsenhet bør legges inn i grunnlaget for beregning av produksjonspremien til driftsenheten. Alternativt kan man kun anvende næringsoppgavene til de reindriftsutøverne, i driftsenheten, som er momsplichtige.

¹¹ NRL peker på at det må avklares hvem som skal være mottaker av tilskuddene: den/de som er ansvarlige for driftsenheten, eller de som er registrert som merverdiavgiftspliktige. Etter NRL sitt syn, i henhold til møte med NRL 3. mai 2002, bør alle reindriftsutøvere som er registrert som merverdiavgiftspliktige være berettiget tilskuddet.

ikke oppfylte produksjonskrav, normalt heller ikke nå, vil oppnå produksjonspremietilskudd.

I reindriftsavtale som ble gjort gjeldende fra 1. juli 1997 til 30. juni 1998, ble virkemiddelpolitikken noe lagt om. Det ble innført en maksimumsgrense på 600 rein per driftsenhet for å få tilskudd over reindriftsavtalen. Dette skulle virke inntekt-sutjevner. Samtidig er det et mål å øke kjøttproduksjonen på et redusert antall rein (Landbruksdepartementet 1997). Etter NILFs vurdering bør det ikke være begrensning på antall rein per driftsenhet for å motta produksjonspremien som beskrevet ovenfor. Produksjonspremien skal være et tilskudd som er knyttet til verdiskaping og bør derfor utbetales til alle driftsenheter som driver verdiskaping i reindriften, også de med større reinflokker. Det bør imidlertid vurderes om tilskuddet bør avgrenses med en øvre grense for hvor stort grunnlaget for tilskuddet kan være, noe som vil gi et maksimalt tilskudd det er mulig å oppnå. En slik grense tilsvarende salgsinntekter på for eksempel 400.000 kroner vil, med en tilskuddssats på 25 prosent, gi et maks tilskudd per driftsenhet på 100 000 kroner. Denne grensen vil i noen grad virke inntektsutjevner, ved at svært store driftsenheter ikke får ubegrenset med tilskudd.

Kosmo (1991) hevder at et pristilskudd vil være svært uheldig så lenge man ikke har noe øvre reintall. Dette henger sammen med at det er flere faktorer enn pris som virker inn på tilpasningen til reindriftsutøverne. Kosmo (1991) hevder at pristilskudd (som delvis kan sammenlignes med en produksjonspremie) som gir en isolert prisoppgang, ikke vil føre til økte inntekter, da slaktet kvantum går ned og reinflokken øker. Kosmo forklarer dette med at tilbudet av reinkjøtt ikke først og fremst er styrt av muligheter for fortjeneste, men av flere naturgitte forhold. På grunn av ønske om høyest mulig reintall, vil ikke høyere pris, ifølge Kosmo (1991), føre til økt kvantum levert kjøtt, men til at driftsherren investerer i flere rein, for å få en større reinflokk. Dette kan, etter vår vurdering, kanskje være en forklaringsfaktor for at effekten av pristilskudd ikke er så stor som man kunne vente seg, og at noen reineiere responderer med å økte reintallet i flokken sin. Vi har imidlertid vanskelig for å tro at et pristilskudd vil ha som eneste effekt at reintallet øker. Samtidig ønsker vi å peke på at pristilskudd, eller en produksjonspremie, etter vår vurdering uansett vil være mindre reintallsdrivende enn andre tilskuddsformer, som for eksempel flate tilskudd. På bakgrunn av dette, men også generelt, vil vi peke på at det er nødvendig at et tilskudd utformet som en produksjonspremie, så vel som andre former for tilskudd, kombineres med streng overholdelse av øvre reintall per distrikt, og per driftsenhet der dette er fastsatt.

En produksjonspremie vil kunne gi insentiv til å levere kjøtt av høyere kvalitet, da premien skal være utformet som en prosent av omsatt verdi (og ikke omsatt mengde). For å oppnå en slik effekt må man imidlertid også ha et system der reindriftsutøverne blir premiært for å levere kjøtt av god kvalitet. Dette bør gjøres gjennom slakterier (og eventuell annen leveranse av kjøtt) der reinkjøttet klassifiseres og prises etter kvalitet, slik man har for annet kjøtt.

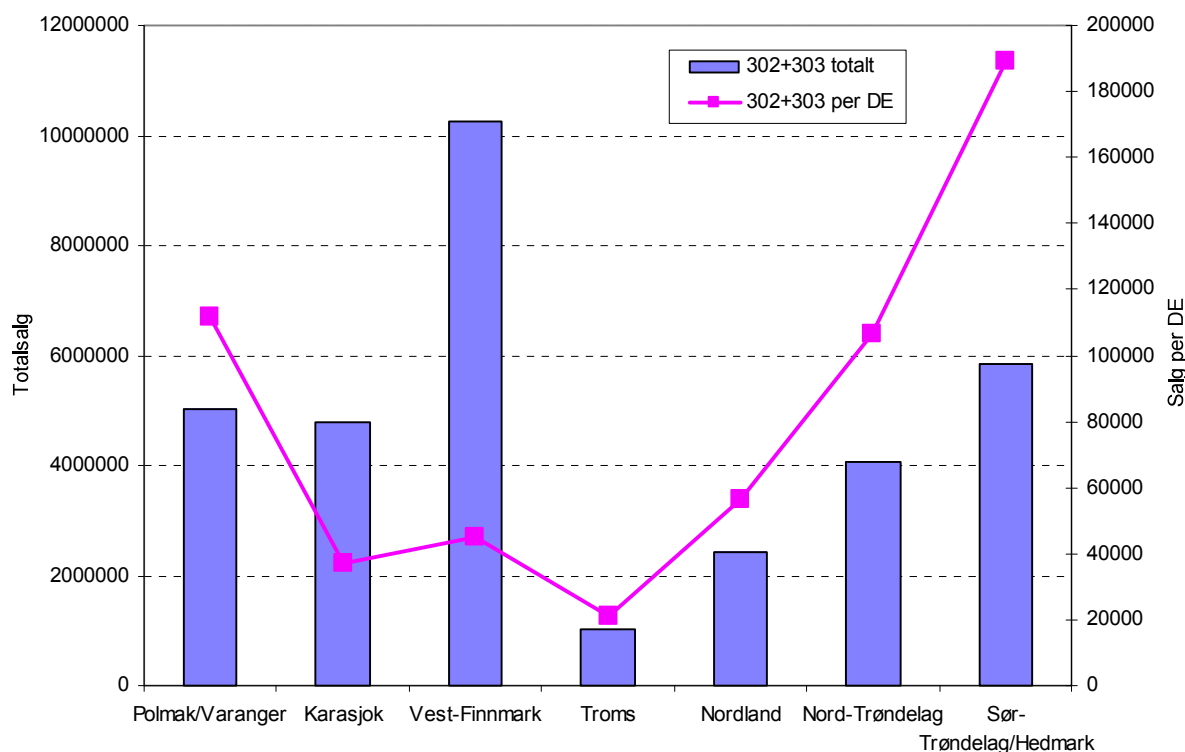
Et slikt tilskudd vil også gi insentiver til å registrere inntekter fra reindriften.

3.3.3 Beregningsgrunnlag

De totale kjøttinntektene i reindriften i lå i 1999 og 2000 på hhv 72,7 og 59,5 mill. kroner. Det er her regnet med privat uttak, som i 1999 og 2000 utgjorde hhv 25 og 37 prosent av det totale uttaket. Gjennomsnittsprisen i 2000 lå på om lag 47 kroner per kilo (Økonomisk utvalg 2001).

Ser vi derimot på salg som er registrert over postene 302 og 303 i næringsoppgaven, som produksjonspremien bør baseres på, er de totale inntektene betydelig lavere¹². For årene 1999 og 2000 var salgsinntektene registrert over disse postene hhv. 38,4 og 30,7 mill. kroner, mens gjennomsnittet for treårsperioden 1998–2000 var på 33,5 mill. kroner. Effekten av en produksjonspremie på for eksempel 25 prosent vil dermed bli om lag 8,4 mill. kroner.

Fordelingen av salg over postene 302 og 303 mellom reinbeiteområder er presentert i figur 3.1. Figuren viser at det totale salget er størst i Vest-Finnmark, og minst i Troms. Ser vi derimot på salg per driftsenhet, er bildet annerledes. Salg per driftsenhet er desidert størst i det sørligste reinbeiteområdet Sør-Trøndelag/Hedmark, med salg for i underkant av 190 000 kroner per driftsenhet. Deretter følger Nord-Trøndelag og Polmak/Varanger med salg for om lag 110 000 kroner per driftsenhet, mens de resterende reinbeiteområdene har et gjennomsnittlig salg per driftsenhet fra 21 000 til 57 000 kroner.

Figur 3.1 Totalsalg og salg per driftsenhet registrert på postene 302 og 303 i næringsoppgaven. Fordelt på reinbeiteområder

Variasjonen i salg per driftsenhet vil i utgangspunktet gi tilsvarende variasjon i en fremtidig produksjonspremie. Over tid må man imidlertid påregne en dynamisk effekt, der driftsenheten tilpasser seg de nye tilskuddsformene, med det resultat at det blir mer attraktivt å øke salg og verdiskaping, noe som også vil øke produksjonspremien. Effekten av en premie på 25 prosent vil i snitt per driftsenhet, ut i fra dagens situasjon, ha effekt i de syv reinbeiteområdene som vist i tabell 3.1.

¹² Økonomisk utvalg henter sine data fra slakteriene, og differansen må sannsynligvis skrive seg fra reineiere uten driftsenhet og andre ikke registrerte utøvere som leverer rein til slakt.

Tabell 3.1 Effekt av en produksjonspremie på 25 prosent for gjennomsnittsdriftsenheten per reinbeiteområde

Reinbeiteomr de	Effekt av produksjonspremie
Polmak/Varanger	27988
Karasjok	9330
Vest-Finnmark	11295
Troms	5277
Nordland	14167
Nord-Trøndelag	26698
Sør-Trøndelag/Hedmark	47230

Til sammenligning får en driftsenhet med en leveranse på 1200 kg, og en kilopris på 50 kroner, et tilskudd på 15 000 kroner, med en produksjonspremie på 25 prosent.

Vi kommer tilbake til hvilken sats som bør benyttes nedenfor. Størrelsen på satsen avhenger av den samlede effekten av de ulike tilskuddene, samt skattepakken.

3.4 Driftstilskudd

I tillegg til produksjonspremien bør det videreføres et direkte tilskudd. Begrunnelsen for dette er, som påpekt ovenfor, at hensynet til inntektsfordeling står sentralt både i mandatet til dette prosjekt og reindriftspolitikken generelt. Et direkte tilskudd er etter vår vurdering den beste måten å oppå inntektfordeling på, ved at tilskuddet utformes slik at det ivaretar foredeling både mellom reinbeiteområder og mellom driftsenhetene.

Driftstilskuddet kan ses på som en kompensasjon for kostnader i reindriften (bensinavgift, snøscooter, etc.) og en utjevning mellom reinbeiteområder med ulike naturgitte, klimatiske og økonomiske forutsetninger.

Driftstilskuddet som foreslås innført vil i prinsippet være en videreføring av dagens produksjonstilskudd og driftstilskudd (i Nordland og Troms), men på et betydelig lavere nivå. Til forskjell fra dagens produksjonstilskudd foreslår NILF å *avvikle alle produksjons- og slaktekrav*¹³, samt grensen på 600 dyr. Dette vil føre til at noen flere vil få tilskuddet enn det som er tilfelle i dag, men den totale effekten av dette vil være forholdsvis liten på grunn av at tilskuddet per enhet er betydelig redusert. Å avvikle produksjonskravene vil innbære en betydelig forenkling for forvaltningen, så vel som for reindriftsutøverne. I tillegg vil det å fjerne grensen på 600 kunne gjøre det mindre attraktivt med underrapportering av dyr.

Tilskuddet bør gis som en fast sum per driftsenhet, som i dag, men med en distriktsdifferensiering. Distriktsdifferensieringen er nødvendig på grunn av effekten av produksjonspremien og skattefradraget. En introduksjon av produksjonspremien vil i utgangspunktet gi fordelingseffekter til fordel for driftsenhetene med størst omsetning, mens skattefradraget vil ha liten eller ingen effekt for driftsenhetene med svært lav inntekt. Distriktsdifferensieringen skal være en kompensasjon for ulike driftsforhold i reindriften¹⁴, et grunnbeløp som tilfaller alle driftsenheter i reinbeiteområdet og gir en viss inn-

¹³ Det kan eventuelt vurderes om det er nødvendig å videreføre et minste produktivitetskrav på for eksempel 5 kg per rein i vårflokk.

¹⁴ I Reindriftsforvaltningen peker man imidlertid på at det ut i fra en reindrift i balanse med beitegrunnlaget er få grunner til at det skal være store forskjeller i produksjonspotensialet mellom nord og sør. Som en følge av dette understreker Reindriftsforvaltningen at det på lang sikt ikke er grunnlag for en differensiering mellom områder.

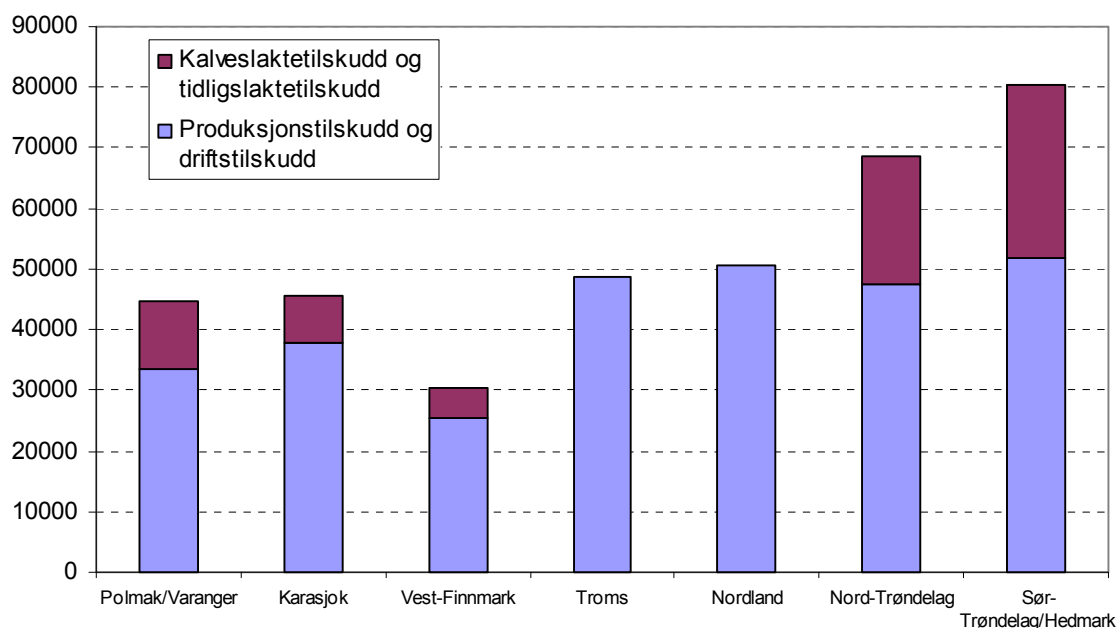
tektutjevning, mellom distrikter. Distriktsdifferensiering av driftstilskuddet gir inntektsfordeling både mellom distrikter og mellom enheter.

Når det gjelder videreføring av ektefelletillegget, mener vi dette bør vurderes av partene.

Gjennomsnittlig tilskudd per driftsenhet fordelt på reinbeiteområdene er som vist i figur 3.2. Tilskuddene som her er regnet med er de som omfattes av tilskudd til driftsenheter og tamreinlag, nemlig produksjonstilskudd, ektefelletillegg, driftstilskudd, kalveslaktetilskudd og tidligslaktetilskudd. Det er disse tilskuddene vi tar utgangspunkt i når vi foreslår et nytt system. Som vist av figuren varierer gjennomsnittstilskuddet per driftsenhet betydelig fra reinbeiteområde til reinbeiteområde, fra 30 000 kroner i Vest-Finnmark til 80 000 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark. Ser vi bort i fra kalveslaktetilskuddet og tidligslaktetilskuddet, er fordelingen noe mer jevn, fra 25 000 til 50 000 kroner per driftsenhet.

Variasjonen i tilskudd per driftsenhet mellom reinbeitedistrikter henger sammen med at Sør-Trøndelag/Hedmark, Nord-Trøndelag og Polmak/Varanger har flest rein per driftsenhet og at de lettere oppfyller slaktekravene knyttet til produksjonstilskuddet. I Trøndelag og Hedmark er også andelen kalv som slaktes betydelig større enn i nord, noe som fører til at kalveslaktetilskuddet utgjør en betydelig del av tilskuddet i disse områdene¹⁵, som illustrert i figur 3.2.

Ved utforming av et nytt driftstilskudd må det vurderes om man skal ta utgangspunkt i fordelingen per distrikt slik den er i dag, eller om denne fordelingen burde justeres noe.

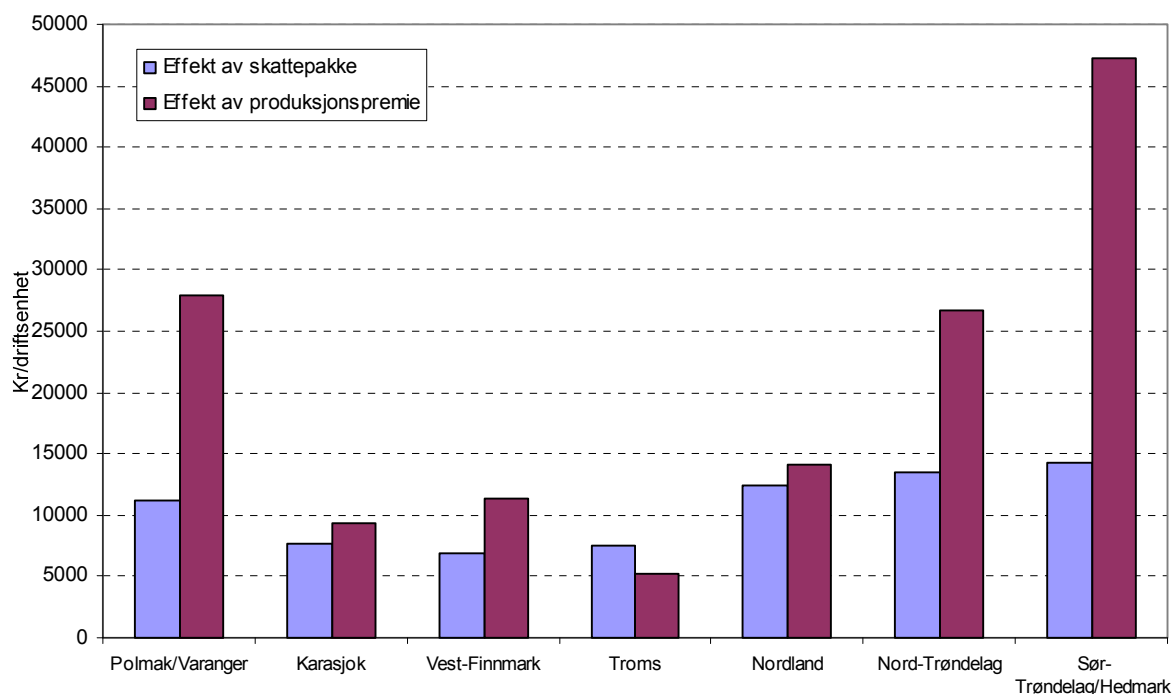
Figur 3.2 Tilskudd per driftsenhet slik tilskudd til driftsenheter er fordelt i dag. Gjennomsnitt av perioden 1998–2000

For å kunne foreslå en mulig sats for et nytt driftstilskudd er det nødvendig å se på effekten av skattepakken og produksjonspremien. Som illustrert i figur 3.3 vil effekten av skattepakken variere fra et gjennomsnitt på 7 500 kroner i Vest-Finnmark til bortimot

¹⁵ Gjennomsnittlig kalveslaktetilskudd per driftsenhet i Sør-Trøndelag/Hedmark og Nord-Trøndelag var hhv. 28 000 og 21 000 kroner i perioden 1998–2000.

full effekt, på 15 000 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark. Forskjellen er imidlertid større for produksjonspremien, som i snitt per driftsenhet varierer mellom 5 000 og 47 000 kroner.

Ved utforming av driftstilskuddet må man, av hensyn til inntektsutjevningen, ta høyde for disse effektene. Hensikten med driftstilskuddet er imidlertid ikke full utjevning, da for eksempel produksjonspremien skal fungere slik at driftsenheter som står for produksjon og verdiskaping skal premieres, uavhengig av hvilket distrikt de befinner seg i.

Figur 3.3 Gjennomsnittlig effekt av skattepakke og produksjonspremie per driftsenhet per reinbeitedistrikt (1998–2000)

Et forslag til (reduisert) tilskudd per driftsenhet som i noen grad legger opp til en jevnere fordeling i gjennomsnittlig tilskudd per driftsenhet enn i dag, kan være som vist nedenfor:

5 000 kroner	Trøndelag, Hedmark, Polmak/Varanger
18 000 kroner	Troms, Nordland, Karasjok og Vest-Finnmark

Dette forslaget vil balansere med dagens budsjett for tilskudd til driftsenheter, når resten av midlene anvendes til «skattepakke», produksjonspremie, kalveslaktetilskudd og tidligslaktetilskudd.

3.5 Kalveslaktetilskudd

Formålet med kalveslaktetilskuddet er å få tatt ut flere kalver på høsten, for å redusere presset på vinterbeiter. Kalveslaktetilskuddet skal også bidra til at kalver tas ut istedenfor av ulike grunner å dø på vinterbeite. Økt uttak av kalv bør også gi bedre produktivitet da tilveksten på kalv er større enn tilveksten på eldre dyr. Samtidig bidrar økt uttak av kalv til endret flokkstruktur.

Kalveslaktetilskuddet slik det er utformet i dag, ser ut til å ha hatt ulik virkning i ulike deler av landet. I sør slaktes det hver høst mye kalv, mens andelen slaktet kalv i nord er mye mindre¹⁶. I 2000/01 var andelen kalveslakt hhv. 17 og 25 prosent i Vest-Finnmark og Karasjok, mens tilsvarende tall for Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark var på hele 71 og 74 prosent (Reindriftsforvaltningen 2002). Gjennomsnittlig utbetaling av kalveslaktetilskudd per driftsenhet varierte følgelig svært mye mellom reinbeiteområdene. Gjennomsnittlig utbetaling per driftsenhet i Vest-Finnmark lå i 2000/01 på 3 670 kroner, mens den i Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark lå på hhv. 26 738 og 41 423 kroner (Økonomisk utvalg 2001, s. 65). Kalveslaktetilskuddet er i dag likt over hele landet og utbetales med en fast sats per kalv til alle driftsenheter som har oppnådd produksjonstilskudd. Satsen er i reindriftsavtalen for 2002/2003 satt til 225 kroner per kalv. Kalveslaktetilskuddet gjelder imidlertid ikke for Troms og Nordland, der man har driftstilskudd istedenfor produksjonstilskudd.

NRL går inn for å avvikle dette tilskuddet (Pers med Rørholt 2002).

NILF anbefaler i utgangspunktet å videreføre kalveslaktetilskuddet. Det bør imidlertid vurderes om det er behov for differensiering av satsen. Spesielt gjelder dette Finnmark der det kan være behov for en høyere sats, for å øke andelen kalveslakt.

På grunn av hensyn til inntektsfordeling og innføring av de nye ordningene med reindriftsfradrag og produksjonspremie ser vi det som hensiktsmessig å foreslå å *avvikle kalveslaktetilskuddet i reinbeiteområdene i Trøndelag og Hedmark*. Gjennomsnittlig kalveslaktetilskudd per driftsenhet i disse områdene ligger i dag på mellom 20 000 og 30 000 kroner, noe som gjør det svært vanskelig å tilpasse forslag til nytt system slik at hensyn til inntektsfordeling mellom reinbeiteområder ivaretas. Dette henger sammen med at det er Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområder som i gjennomsnitt per driftsenhet har størst effekt av reindriftsfradraget og produksjonspremien.

3.6 Tidligslaktetilskudd

Tidligslaktetilskuddet, slik det fungerer i dag, omfatter kun driftsenheter i Finnmark, og bare de enhetene som har oppnådd produksjonstilskuddet. Formålet med tilskuddet er å spare på lavbeite.

Kautokeino Flyttsamelag foreslår å videreføre tidligslaktetilskuddet, men å endre satsen fra 10 til 15 kroner per kilo før man kommer inn i vinterbeite og 5 kroner per kilo til og med 31. desember. Forslaget om å utvide tidligslaktetilskuddet til slutten av desember er begrunnet ut i fra markedshensyn, ved at man med en slik tilskuddsordning kan få en mer spredt kjøttproduksjon utover høsten, noe som vil gi mulighet for å kunne ta ut en høyere pris. Utnytting av slaktekapasitet er et annet argument for å spre tilskuddet og dermed også slaktesesongen mer (Kautokeino flyttsamelag 2002).

NILF foreslår å videreføre tidligslaktetilskuddet, men som følge av de foreslåtte endringene i tilskuddet til driftsenheter og tamreinlag, vil det ikke lenger eksistere noen produksjonskrav. Taket på 30 000 kroner per driftsenhet bør videreføres. Tidligslaktetilskuddet vil vurderes nærmere i hovedprosjektet, der forslaget til Kautokeino Flyttsamelag tas med i betraktning.

---

¹⁶ Dette kan imidlertid også ha sammenheng med andre forhold enn kalveslaktetilskuddet, som naturgitte, historiske eller kulturelle faktorer.

3.7 Oppsummering

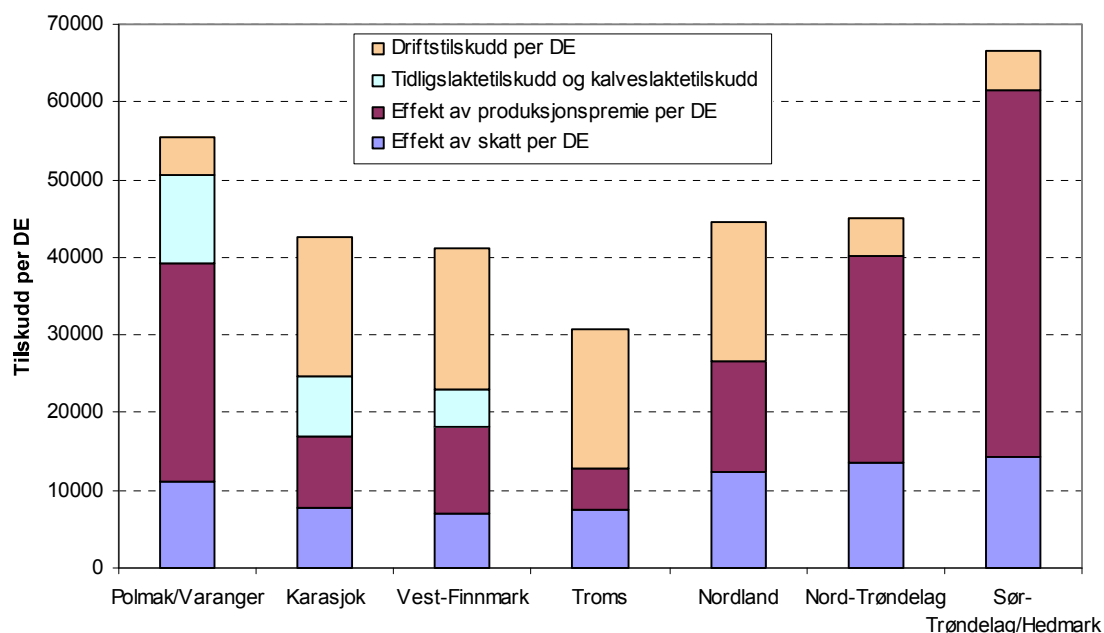
Den samlede effekten av forslag til nytt system vil, i gjennomsnitt per driftsenhet per reinbeiteområde, være som illustrert i figur 3.4 nedenfor.

Her er reindriftsfradraget lagt som en ordning i bunn. Produksjonspremien er lagt oppå denne, etterfulgt av tidligslaktetilskudd og kalveslaktetilskudd i alle områder bortsett fra Trøndelag og Hedmark der kalveslaktetilskuddet er forslått avvirket. Som siste tilskudd, på toppen av de andre ordningene, har vi lagt driftstilskuddet. Figuren kan sammenlignes med figur 3.2 ovenfor, for å få et inntrykk av endret fordeling som resultat av foreslått ny ordning.

Generelt sett kan vi si at fordelingen mellom reinbeiteområder, regnet som gjennomsnittlig tilskudd per driftsenhet, er noe jevnet ut. Mens tilskudd til driftsenheter og tamreinlag i dag varierer mellom 30 000 og 80 000 kroner, vil det tilsvarende tilskuddsombanget, i henhold til NILF sitt forslag, variere mellom 30 000 og 66 000 kroner i snitt per driftsenhet for de ulike reinbeiteområdene.

For de 227 driftsenhetene (2000-tall) i Vest-Finnmark har gjennomsnittlig tilskudd per driftsenhet økt fra 30 000 til i overkant av 40 000. Gjennomsnittlig tilskudd per driftsenhet har i henhold til forslaget også økt i Polmak/Varanger, noe som skyldes at produksjonspremien blir høy og at tidligslaktetilskuddet og kalveslaktetilskuddet er bevart i dette området.

Karasjok og Nordland kommer noenlunde likt ut som i dag, mens Troms og Trøndelagsfylkene og Hedmark får et lavere gjennomsnittlig tilskudd per driftenhet.

Figur 3.4 Fordeling av gjennomsnittlig tilskudd per driftsenhet fordelt på de ulike ordningene i henhold til NILF sitt forslag til ny ordning

Fordelingsmessig er det største problemet med dette forslaget i utgangspunktet reduksjonen i tilskudd per driftsenhet i Troms reinbeiteområde. Her går gjennomsnittlig tilskudd per driftsenhet ned fra i underkant av 50 000 til i overkant av 30 000 kroner. Som vi ser av figuren, skyldes dette fullt og helt lavt slakteuttak og derfor lav produksjonspremie, med det nye systemet. Når det gjelder tidligslaktetilskudd og kalveslaktetil-

skuddet, gir figuren et noe galt bilde for Troms og Nordland reinbeiteområder sin del da disse områdene i henhold til forslaget skal få muligheten til å få tidligslaktetilskudd og kalveslaktetilskudd.

Dersom man ønsker en annen fordeling enn den som er vist i figur 3.4, er det flere faktorer som kan endres på. Prosentsats for produksjonspremien kan endres, driftstilskuddet kan fordeles annerledes og kalveslaktetilskuddet kan for eksempel videreføres som i dag, eventuelt endres på annen måte.

Hvordan tilskuddene vil fordele seg er forsøkt illustrert i figuren ovenfor. Denne figuren gir imidlertid kun et statisk bilde av hvordan tilskuddene vil fordeles, på bakgrunn av dagens situasjon og tilpasning. De nye tilskuddsordningene vil imidlertid kunne endre tilpasningen til reindriftsutøverne, noe som vil gi en annerledes fordeling enn den som fremkommer av figur 3.4. Blant annet vil både reindriftsfradraget og produksjonspremien gi insentiv til å øke verdiskapingen, da omfanget av ordningene øker ved økt verdiskaping. Dette er også formålet med ordningene, spesielt produksjonspremien. Reindriftsfradraget og produksjonspremien vil også kunne gi insentiv til å øke registreringen av salg og inntekt i næringsoppgavene.

Som påpekt ovenfor er det nødvendig at tilskudd kombineres med streng overholdelse av øvre reintall per distrikt, og/eller per driftsenhet der dette er fastsatt.

4 Refusjonsordninger

NILF er i mandatet til prosjektet bedt om å gjennomgå forholdene omkring refusjon av bensinavgift og fritak/refusjon av toll og engangsavgift på snøscooter, herunder hvor stor andel refusjonen utgjør av reindrifftsavtalens ramme, forslag til refusjonens størrelse og hvordan denne skal administreres i fremtiden.

I dette kapitlet fremstilles først utviklingen i ordningen, fra begynnelsen av 80-tallet og frem til i dag. Videre presenteres forslag fra NRL og anbefalinger fra NILF.

Til slutt i kapitlet gjør vi et overslag over hvor stor ordningen ville vært i dag dersom den var utformet som en kompensasjonsordning på lik linje med den som ble innført i 1982.

4.1 Kompensasjon for bortfall av refusjon av bensinavgift og avgift på snøscooter

Til kompensasjon for opphevelse av ordning med refusjon av bensinutgifter og fraktfrefusjon av toll og engangsavgift på snøscooter, ble det for 1982 avsatt 6 mill. kroner over reindrifftsavtalen. Beløpet skulle gi full kompensasjon og var basert på utbetalinger i 1981 (Landbruksdepartementet 1983). Regnskapstall for 1981 viste imidlertid høyere nivå enn det som ble lagt til grunn da ordningen ble innført. For 1983 ble det derfor ført opp en bevilgning på 7,8 mill. kroner for 1983 (Landbruksdepartementet 1982).

Fra og med slaktesesongen 1989/90 ble denne kompensasjonsordningen avviklet og midlene overført til posten produksjonstilskudd. Det nye produksjonstilskuddet skulle erstatte driftstilskudd og kompensasjonsordninger. Bevilgningene til kompensasjon for refusjonsordningene lå i 1989 på 6 mill. kroner (Landbruksdepartementet 1990), mens bevilgningen i 1988 var på 8,5 mill. kroner, dvs at det var en reduksjon i denne posten på 2,5 mill. kroner fra 1988 til 1989. Den totale ramma for reindrifftsavtalen økte imidlertid med 1,9 mill. kroner fra 1988 til 1989.

Ordningen er per i dag en del av tilskuddsordningen til driftsenheter og tamreinlag. Det er imidlertid, siden opprettelsen av denne ordningen fra slaktesesongen 1993/94, ikke fokusert på refusjonsordningens andel av denne.

Før 1982 fikk reindriftsnæringen refundert bensinavgift og toll og avgift (som merverdiavgift) på kjøp av snøscooter. Denne ordningen fungerte delvis som et direkte tilskudd, med en fast sum per år per snøscooter, og som en refusjon av bensinavgift. Denne refusjonen utgjorde i 1980 1 500 kroner per snøscooter (Notat 1981). Når det gjaldt refusjon av toll og avgift på innkjøp av snøscooter derimot, var dette en ordning som ble effektivisert ved selve salget, der avgifter og toll ble sett bort i fra. For å falle inn under denne ordningen måtte vedkommende få attestert at han/hun var reineier. Midlene ble ikke hentet over reindriftsavtalen.

Det ble i 1982 gjort beregninger over hvor store utgiftene til ordningen var. Det endelige beløpet for overføring til reindriftsavtalen og kompensasjonsordningen ble bestemt ved reindriftsforhandlingene 1982, der man tok utgangspunkt i de nevnte beregningene.

I Statens tilsvarende tilbud ved reindriftsforhandlingene for avtaleåret 2002/2003 heter det at refusjonsordningene for bensinavgift ble opphevet i 1982 av administrative og kontrollmessige årsaker, jfr. Stortingets avgiftsvedtak av 7. desember 1981. De administrative og kontrollmessige årsakene, hang blant annet sammen med at omsetningen av snøscootere økte etter at refusjonsordningen ble innført, på grunn av aktiv utføring av snøscootere fra reindriften. Det var en klar nedgang i omsetningen av snøscootere i reindriften etter at ordningen med refusjon ble avviklet. Oversikt over antall omsatte snøscootere i reindriften finnes i melding om reindrift (post 1.10) og næringsoppgaven (post 254).

4.2 Ny refusjonsordning?

NRL kommer i et brev til Landbruksdepartementet, Finansdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet, av 28. august 2001, med et forslag om tilskudd som kompensasjon for bensinavgift for reindriftsutøvere. Dette ble også foreslått i et brev til Finansdepartementet, av 25. september 2000, men dette forslaget ble ikke tatt til følge. Bakgrunnen for forslaget i brevet den 28. august 2001 er at driftskostnadene i reindriften har hatt en betydelig økning de siste 10 årene, og at bensinavgiftene utgjør en stor andel av reindriftsnæringens samlede kostnader. NRL peker også på at det med hjemmel i forskrift fastsatt 13. juni 1975 av Finansdepartementet kan gis kompensasjon for bensinavgift. Disse bestemmelsene hjemler ikke direkte kompensasjon av bensinavgift for reindriftsnæringen. NRL mener imidlertid at reindriftsnæringen kan komme inn under de mer generelle punktene i forskriften. NRL sammenligner også reindriften med andre primærnæringer, som landbruk og fiske, der man har anledning til å benytte avgiftsfritt drivstoff (NRL 2001). NRL krever i Tilleggskrav til reindriftsforhandlingene i 2002 (NRL 2002) en refusjonsordning for bensinavgiften uavhengig av reindriftsavtalen.

NILF vil ikke anbefale å innføre refusjonsordning for avgifter knyttet til bruk og drift av snøscooter. Begrunnelsen for dette er at en refusjonsordning vil være krevende å forvalte, vanskelig å kontrollere og vil kunne ha uønskede effekter.

Det nyopprettede driftstilskuddet bør tjene som kompensasjon for ulike driftsforhold og kostnader i reindriften. En fast sum per år vil langt på vei fungere som ordningen med refusjon av bensinavgift (som eksisterte før 1982), som var et fast tilskudd per snøscooter per reineier. Tilskuddet vil imidlertid ikke avhenge av antall snøscootere, men være et likt beløp for alle driftsenheter i et reinbeiteområde. Et flatt tilskudd er en enkle form for tilskudd, som fører med seg mindre kontrollkostnader og ikke gir mulighet for uønskede tilskuddstilpasninger. Med et fast tilskudd per driftsenhet vil reindriftsutøveren i større grad kunne tilpasse seg etter sine egne behov og ikke til krav knyttet til et eller annet tilskudd.

Et driftstilskudd vil virke inntektsutjevnerende, ved at små enheter får like mye som større enheter. Et slikt tilskudd vil også være hensiktsmessig i og med at kostnadene per rein er høyest for enheter med få rein, dvs at de faste kostnadene ved reindrift er høye.

En refusjon av motorvognavgiften vil kunne føre til at snøscootere blir omsatt gjennom reindriften, slik man så før 1982 da man hadde refusjon av alle avgifter knytta til kjøp av snøscooter. Et annet problem knyttet til en refusjonsordning er skillet mellom næring og privat forbruk, samt skille mellom eget og andres bruk.

4.3 Dagens avgifter

Med utgangspunkt i dagens avgifter vil vi se nærmere på hvor stor en kompensasjon for refusjon av avgifter knyttet til kjøp og bruk av snøscooter ville kunne være i dag. For å regne ut dette har vi tatt utgangspunkt i dagens avgifter, samt beregningene som ble gjort i forbindelse med omlegging av refusjonsordninga i 1982.

4.3.1 Motorvognavgift

Motorvognavgiften må betales inn ved første gangs registrering av motorvogn i det sentrale motorvognregisteret. Dagens motorvognavgift for snøscooter består av tre komponenter og regnes ut på bakgrunn av snøscooterens vekt, slagvolum og motoreffekt. For en gjennomsnittlig snøscooter i reindriften¹⁷ vil motorvognavgiften kunne ligge mellom 9 000 og 10 000 kroner.

4.3.2 Toll

Det er ikke toll ved innførsel av snøscooter til Norge (Pers med Andreassen 2002)

4.3.3 Bensinavgift

Bensinavgiften ligger i dag på 4,62 kroner for blyholdig bensin (og 3,81 kroner for blyfri bensin). I tillegg til bensinavgiften er det en CO₂ avgift, på 0,73 kroner per liter bensin, som legges på toppen av bensinavgiften. Den samlede avgiften på bensin ligger dermed på 5,35 kroner per liter.

Det gis tilskudd til båt og snøscooter i veiløse strøk. Det gis imidlertid ikke tilskudd til personer som får tilskudd gjennom tilskuddsordningen for fyrstjenestemenn eller reindriftsavtalen til drift av snøscootere i reindriften (FOR 2001-12-11 nr 1451: Forskrift om særavgifter).

Bensinavgiften lå i 1983 på 1,55 kroner for lavoktan og 1,60 kroner for høyoktan (Pers med Andreassen 2002).

Bensinavgiften er kun en forurensingsavgift, og har ikke noen komponent av for eksempel veiavgift i seg.

4.3.4 Merverdiavgift

Kjøp av snøscooter innenfor reindriftnæringen er i dag fritatt for merverdiavgift. Dette fritaket ble innført, i henhold til endret forskrift, som trådte i kraft 1. januar 1996, da snøscooteren ble godkjent som driftsmiddel.

Hovedregelen er imidlertid fortsatt at snøscooteren er definert som et personkjøretøy, og endringen i 1996 innebærer kun et unntak fra denne hovedregelen. Snøscootere som

---

¹⁷ En gjennomsnittlig snøscooter i reindriften ligger på om lag 220-250 kg, med et slagvolum på 400-550 cm³ og en motoreffekt på +/- 40 kW (Pers med Opgård 2002).

eies av en næringsdrivende som er registrert etter merverdiavgiftsloven, anses ikke lenger som et personkjøretøy. Det er imidlertid begrensninger for antall snøscootere som kan kjøpes inn per driftsenhet og også størrelse. I følge Skattedirektoratet (1996) fremgår det av Finanskomiteens merknader at den la til grunn «at hver driftsenhetsinnehaver til en hver tid kun burde ha *en* snøscooter som skulle nyte godt av de nye reglene, at utskifting av denne snøscooteren ikke skulle kunne foretas for ofte, og at kun snøscootere inntil et visst slagvolum skulle omfattes av ordningen.» I følge Skattedirektoratet (1996) kan ikke snøscooteren ha en motorstørrelse på over 500 ccm slagvolum, bestemmelsen gjelder kun én slik snøscooter av gangen per eier, og en slik snøscooter kan tidligst anskaffes hvert annet år (gjelder ikke dersom kjøretøyet blir kondemnert). Det vil foreligge fradragsrett for inngående merverdiavgift, for snøscootere som er definert som driftsmiddel, både ved anskaffelse og for drift, reparasjon og vedlikehold av kjøretøyet. Brukes snøscooteren både til fradragsberettigede og ikke fradragsberettigede formål innen næringen foreligger kun rett til forholdsmessig fradrag etter merverdiavgiftsloven. Merverdiavgift må tas med ved beregning av hva refusjonsordningen ville utgjort i dag¹⁸.

4.4 Beregninger

Under reindriftsforhandlingene i 1982 ble det fremlagt beregninger fra NRL som kalkulerte behovet for refusjon til 7,8 mill. kroner, som var det beløpet som ble satt av til ordningen for 1983. I en innstilling fra en arbeidsgruppe som tok for seg snøscooter i reindriften – avgifts- og beskatningsregler (Reindriftsavtalen 1982–83), ble beløpet som NRL kom frem til fordelt mellom de ulike avgiftene knyttet til bensin og snøscooter. Fordelingen var som følger:

Bensinavgiftsrefusjon	1,7 mill. kroner
Toll	0,5 mill. kroner
Motorvognavgift	2,0 mill. kroner
Merverdiavgift	3,6 mill. kroner
<i>SUM</i>	<i>7,8 mill. kroner</i>

Denne fordelingen er et anslag for de ulike postene og er kun tilnærmet riktig. Tar vi utgangspunkt i denne fordelingen, og fremskriver bensinavgiftsrefusjonen med dagens avgift får vi en bensinavgiftsrefusjon på 5,7 mill. kroner.

Det er per i dag ikke toll på snøscooter, følgelig settes denne posten til null.

Når det gjelder merverdiavgiften, er også denne fjernet for snøscooter, i og med at snøscooter fom. 1996 kunne defineres som et driftsmiddel. Det er imidlertid begrensninger her, men vi velger å sette også merverdiavgiften til null.

Motorvognavgiften er nærmere beskrevet ovenfor. Med en motorvognavgift for en gjennomsnittlig snøscooter på 9 500 kroner og et anslag på 250 innkjøpte nye snøscootere til reindriften hvert år¹⁹, anslår vi motorvognavgiften totalt sett til om lag 2,4 mill. kroner.

¹⁸ Ved at snøscooteren ble definert som driftsmiddel og merverdiavgiften falt bort, ble kjøp og bruk av snøscooter pliktig investeringsavgift. Nettoeffekten av å fjerne merverdiavgiften var imidlertid positiv, da investeringsavgiften (7 %) er lavere enn merverdiavgiften (24 %). Investeringsavgiften er imidlertid vedtatt avvirket med virkning fom. 1. oktober 2002.

¹⁹ Dette anslaget er basert på oversikt over antall innkjøpte snøscooter i reindriften for driftsårene 1998/99, 1999/2000 og 2000/2001. Opplysningene er hentet fra Melding om reindrift som er mottatt fra Reindriftsforvaltningen i Alta. Antall innkjøpte snøscooter lå mellom 250 og 300 de tre årene. Da det kun er nye snøscootere det betales motorvognavgift for, har vi anslått dette tallet til å ligge noe under gjennomsnittet for de tre årene.

Setter vi opp tilsvarende regnestykket som ovenfor ville kompensasjonsordningen i dag utgjort om lag 8 mill. kroner.

Bensinavgiftsrefusjon	5,7 mill. kroner
Toll	-
Motorvognavgift	2,4 mill. kroner
Merverdiavgift	-
<i>SUM</i>	<i>8,1 mill. kroner</i>

Beregningsanslagene ovenfor viser at man med en tilsvarende kompensasjonsordning som den man hadde i 1983 ville hatt et tilskudd på 8,1 mill. kroner i dag, mot 7,8 mill. kroner i 1983²⁰. Grunnen til at en kompensasjonsordning i dag ikke ville være større er at det i mellomtiden har skjedd endringer både innenfor merverdiavgiftslovgivningen for snøscooter og i forbindelse med toll på snøscooter. Snøscooter ble i 1996 omdefinert fra personkjøretøy til driftsmiddel (med enkelte begrensninger) og toll på import av snøscooter er falt bort. Regnestykket forutsetter lik kompensasjon for bensinavgift, fremskrevet med ny sats for bensinavgift (pluss CO₂-avgift). Vi har her forutsatt at grunnlaget for refusjonene og kompensasjonen er den samme, dvs at antall snøscootere er det samme og at bensinforbruket per snøscooter er det samme som i 1983²¹.

Beregningene ovenfor er kun grove anslag. Vi mener allikevel at det gir et visst inntrykk av hvor stort omfanget av en kompensasjonsordning, tilsvarende den man innførte i 1982, ville ha vært i dag.

---

²⁰ Begge beløp er i løpende kroner, noe som gjør at de ikke kan sammenlignes direkte. Regnet i faste kroner ville derfor en tilsvarende kompensasjonsordning som den man hadde i 1982, i dag, vært lagt lavere enn i 1982. Størrelsesordenen kan man blant annet se ved å sammenligne rammen for reindriftsavtalen i 1982 og i dag.

²¹ Antall snøscootere det ble gitt bensinavgiftskompensasjon for i 1983 kan på bakgrunn av tallmaterialet anslås til å ha vært om lag 1130. Dette er flere snøscootere enn det man har i dag, da det i 2000/2001 var 839 snøscootere i samisk reindrift (855 i reindriften totalt) (Reindriftsforvaltningen 2002). Når det gjelder bensinforbruk per snøscooter er det usikkert hvordan denne utviklingen har vært de siste 20 årene. Man kan imidlertid anta at antall km kjørt per snøscooter per år er gått opp, mens bensinforbruket per km er gått noe ned. Totalt sett skulle dette tilsi en økning i bensinforbruket. Det var i tillegg til snøscootere, 121 tohjulinger og 331 firhjulinger i reindriften i 2000/2001.

5 Videre arbeid i hovedprosjektet

I forprosjektet har vi kun hatt mulighet til å gå igjennom problemstillingen, som er formulert i mandatet, på en forholdsvis rask og knapp måte. Hovedprosjektet vil på en mer utfyllende måte behandle de samme problemstillingene. Det er i tillegg tema som ikke er behandlet her i forprosjektet, som kan være aktuelle å ta inn i et hovedprosjekt. Disse kommenterte vi noe nærmere nedenfor.

5.1 RUF og utviklingsmidler over Sametinget

NRL mener NILF bør se RUF og utviklingsmidlene over Sametinget i sammenheng med midlene over reindrifftsavtalen. Samkjøring av søknader, kriterier for utdeling, lang tid fra søknad til utbetaling av midler og behov for mikrokreditt kan være aktuelle tema i forbindelse med dette.

NILF har ikke hatt mulighet til å se på disse problemstillingene i forprosjektet. NILF vil imidlertid se på disse problemstillingene i et hovedprosjekt, dersom partene i reindrifftsoppgjøret ønsker det.

5.2 Forhold i Sverige og Finland

NILF har i liten grad hatt mulighet til å sette seg inn i reindrifftsforhold i andre land i dette forprosjektet. Vi mener imidlertid at det kunne være av stor nytte for prosjektet å sette seg bedre inn i mål, utfordringer, virkemidler og forvaltning i land som Sverige og Finland.

5.3 Fordelingseffekter

Forprosjektet tar i liten grad for seg fordelingseffekter av forslag til endringer i virkemiddelsystemet. Dersom partene ønsker det, er det mulig å gå nærmere inn på dette i et hovedprosjekt.

Litteratur

- Andersen, F.G. (2000). «Jordbruksfradraget». NILFs kurs for regnskapsførere. Stjørdal/Gol, November 2000.
- Kautokeino flyttsamelag (2002). «Krav til reindriftssavtalen 2002/03 fra Kautokeino flyttsamelag». Kautokeino flyttsamelag.
- Kosmo, Ansgar. J. (1991). «Reindrift med fremtid – Næringspolittikk og strategi». Reindriftsadministrasjonen og Samisk Utdanningsråd, Snåsa.
- Landbruksdepartementet (2002a). «St.prp. nr. 28 (2001–2002). Om reindrifftsavtalen 2002–2003, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 2002». Det kongelige Landbruksdepartement, Oslo.
- Landbruksdepartementet (2002b). «Statens tilbud ved jordbruksforhandlingene 2002». Statens forhandlingsutvalg ved jordbruksoppgjøret. Arbeidsdokument av 3. mai 2002.
- Landbruksdepartementet (2002c). «Jordbruksforhandlingene 2002. Sluttprotokoll fra forhandlingsmøte 21. mai mellom Staten og Norges Bondelag». Landbruksdepartementet, Oslo.
- Landbruksdepartementet (2001). «NOU 2001:35 Forslag til endringer i reindrifftsloven». Innstilling fra Reindrifftslovutvalget oppnevnt av Landbruksdepartementet 5. november 1998. Avgitt 15. mars 2001. Landbruksdepartementet.
- Landbruksdepartementet (1997). «Kortversjon budsjett 1998. Reindrift. Økologisk bærekraftig og økonomisk forsvarlig reindrift for å ivareta samisk kultur». Internett: <http://odin.dep.no/ld/html/budsjett98/html/reindrift.html>, Landbruksdepartementet.
- Landbruksdepartementet (1990). «St.prp. nr. 83 (1989–1990). Om reindrifftsavtalen 1990–91, 1. avtaleår, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt og om endringer i statsbudsjettet for 1990». Landbruksdepartementet.
- Landbruksdepartementet (1983). «St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 10 1983. Om tillegg til reindrifftsavtalen 1982–83 og om endringer i framlegg til statsbudsjettet for 1983 m.v.» Landbruksdepartementet.
- Landbruksdepartementet (1982). «St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 10 (1982–83). For budsjetterminen 1983. Om tillegg til reindrifftsavtalen 1982–83 og om endringer i framlegg til statsbudsjettet for 1983 m.v.» Landbruksdepartementet.
- Notat (1981). «Notat til partene ved reindrifftsforhandlingene 1982–83 fra AKJ». 4/2-81 Avgifter på snøscooter.
- NRL (2002). «NRL's krav for reindrifftsavtalen 2002/2003». Norske reindrifftsamers landsforbund. Oslo, 4. desember 2001.
- NRL (2002). «Tilleggskrav til reindrifftsforhandlingene». Brev fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund til Statens forhandlingsutvalg datert 16. desember 2001. Tromsø
- NRL (2001). «Forslag om tilskudd som kompensasjon for bensinavgift for reindrifftsutøvere». Brev fra Norske Reindrifftsamers Landforbund til Landbruksdepartementet, Finansdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet den 28. august 2001, Tromsø.
- Reindrifftsavtalen (2002). «Reindrifftsavtalen 1. juli 2002 – 30. juni 2003. Sluttprotokoll fra reindrifftsforhandlingene 2002».
- Reindrifftsavtalen (1982–83). «Reindrifftsavtalen 1982–83. Innstilling fra arbeidsgruppe oppnevnt etter protokoll 11. snøscooter i reindrifften. Avgifts og beskatningsregler».
- Reindrifftsforvaltningen (2002). «Ressursregnskap for reindrifftsnaeringen – For reindrifftsåret 1. april 2000–31. mars 2001». Reindrifftsforvaltningen, Alta.

Skattedirektoratet (1996). «Forskrift om avgrensning av uttrykket «personkjøretøyer» (nr. 49) og forskrift om innhold av salgsdokumenter mv (nr 2) – Endringsforskrifter til merverdiavgiftsloven». Skattedirektoratets meldinger. Av nr 12/1996. 11. desember 1996. Avgiftsavdelingen, Skattedirektoratet.

Økonomisk utvalg (2001). «Totalregnskap for reindriftsnæringen – Regnskap 2000, Budsjett 2001». Økonomisk utvalg, Alta/Oslo.

Personlige meddelelser

Andreasen, Ragnhild (2002). Toll og avgiftsdirektoratet, Oslo, 13. mai 2002.

Kosmo, Ansgar (2002). Reindriftsforvaltningen, Nord-Trøndelag, 29. april 2002.

Opgård, Karianne (2002). Reindriftsforvaltningen, Alta, mai 2002.

Rørholt, Anne Cathrine (2002). Norske Reindriftsamers Landsforbund, Tromsø, mai 2002.